FORTUNA LLEU

A l'entrada d'una barraca sota una gran estructura metàlica, Trinidad Romero deixa passar les hores lentament. Va embolicat amb una manta que li tapa mitja cara i l'única cosa que deixa visible són els ulls, bellugant-se al centre de l'escletxa que formen el barret i la manta.

Sent trucar a la porta de l'obra i s'aixeca calmosament, camina a poc a poc i pregunta qui hi ha.

—Sóc jo, el teu compare. Deixa'm entrar.

Un baf de tequila envolta el visitant. Té una embriaguesa pesada, toixarruda.

Trinidad es torna a asseure, amb una certa indiferència i pregunta:

—Què s'explica?

L'altre s'embarbolla, no pot confegir les paraules i amb treballs aconsegueix dir que està disposat a matar a qualsevol persona que hagi tingut tractes amb els **gringos.**

—Seu, home, seu.

Trinidad no en fa cas. Amb un tros de fusta remou les brases de la foguera amb la qual s'escalfa i mira amb la mirada perduda, com si estigués sol. L'embriac l'agafa pel braç amb violència.

—No sé per què em sembla que tu hi has tingut tractes!

Se'n desempallega d'una revolada i el seu amic cau de cara enlaire, d'una manera grotesca.

—Apa, vés-te'n. Deixa'm estar. Em sabria greu perjudicar-te.

Però l'amic, tretzener, s'alçà fent tentines i l'abraça. Forcejant, Trinidad s'acosta al foc i es crema un turmell. El dolor l'encega i, sense pensar res, agafa un tub de ferro i pega amb totes les forces al cap del seu compare, que cau bocaterrosa i resta amb els ulls oberts.

Trinidad es queda una bona estona dret, quiet. Finalment, es treu el barret de palma i es grata el clatell.

—Ah, quin home! —diu, dirigint-se amablement al cos immòbil—. Sempre buscant-se dificultats...

S'ajup i el sacseja: "Eh, Lalo! Em sents?" Li sembla que es belluga una mica i amb el mateix tub li dóna dos cops més.

—Pobret! Perquè no pateixi.

Després, es lliura a la meditació. Camina d'una banda a l'altra i s'atura, ara i adés, davant d'una rasa a mig omplir de ciment. Quan arriba a una decisió, s'agenolla al costat del cadàver de Lalo i li regira les butxaques; en treu unes quantes monedes de coure, un ganivet, la cartilla militar i una petita ampolla de tequila, amb una mica de licor. L'alça a contraclaror per mirar la quantitat de líquid que conté i amb un somriure bondadós comença a beure a glops, sense pressa, assaborint i passant-se la llengua pels llavis.

Quan acaba, fa un sospir de benestar i torna de seguida a la seva diligència. Agafa els peus de Lalo, per arrossegar-lo, i aleshores s'adona que porta unes sabates gairebé noves. S'asseu i posa les seves soles contra les soles del mort, per comprovar la mida, i veu amb pena que les sabates li vendrien folgades.

Ja no es distreu més i llença el cos del seu amic dins d'un dels fossats i el cobreix amb ciment. Utilitza una pala per allisar curosament la superfície i quan el seu treball el satisfà, es treu el barret, plega les mans amb unció i resa per l'ànima del desaparegut. Una vaga malenconia li talla el respir: en poc temps ha perdut dos dels seus millors companyons, sempre en circumstàncies tràgiques. I aquest d'ara, tan jovial quan tenia la bona i tan hàbil tocant la guitarra.

No se li acut res més i acaba així l'oració fúnebre. Immediatament s'aplica a donar forma precisa a una idea que li fa anar el cor a batzegades: haurà d'avisar a Lupe, l'amant de Lalo, i, si s'hi avé i les coses són propícies, procurar per ella.

Abandona l'obra sense inquietud; no hi entra mai ningú i el més probable és que quan hi torni ho trobi tot igual.

Fa una nit freda, amb les ratxes d'aire tan pròpies de la vall de Mèxic. A les deu de la nit, l'avinguda de San Juan de Letrán comença a declinar i la poca gent que hi transita ho fa silenciosament; el xerricar de les rodes d'un tramvia i el so apagat d'una música mecànica acompanyen els pensaments de Trinidad. La Lupe viu al barri de Portales i ell s'encamina cap a la parada de l'òmnibus que el conduirà fins allí. I reflexiona de la manera desmanyotada que li és permesa; clou els ulls i s'imagina la figura de la Lupe, que sempre sembla que vagi a mig vestir, amb aquell gest tan seu d'estirar-se la roba perquè no li surti el pit.

Pel camí, els sotracs del vehicle l'ajuden a

enfonsar-se en una somnolència agradable. El petit turment de no poder donar forma a una idea que li vagareja pel cervell, el té inquiet, però d'una manera atenuada, llunyana.

Baixa de l'òmnibus, travessa dos carrers i entra a la casa de veïnat de la Lupe; creua el pati apartant la roba estesa humida i s'ha d'ajupir dues vegades perquè els filferros li fan caure el barret. Al replà de l'escala trepitja un gos, que el sobresalta i l'irrita fins al punt de llançar-lo contra un safareig d'una puntada de peu.

Dóna tres cops a la porta, tan febles que no els pot sentir ningú. Espera, pacientment i al cap d'uns quants minuts torna a trucar, amb la mateixa timidesa. La tercera vegada colpeja amb més força i a dins s'encén un llum. La porta s'entreobre i ell diu:

—Sóc Trinidad Romero.

La dona el fa passar. Porta un vestit cenyit, que s'ha posat a correcuita, i res més a sota. Trinidad se la mira, resseguint-la lentament amb els ulls; ella alça els braços per arreglar-se els cabells i l'home li contempla les aixelles amb admiració. La Lupe somriu:

—Quin miracle!

—Doncs venia a dir que el Lalo ja s'ha mort...

Ella deixa caure una agulla de ganxo que aguantava amb les dents i esbatana els ulls. Es queda quieta una bona estona i després pregunta:

—Però com? Què ha passat?

—Estava de Déu. Se l'ha emportat la trampa.

Això ho explica tot i la Lupe s'aclofa damunt d'una cadira, agafant-se el cap amb les mans. "Ara que ens anàvem a casar per les dues lleis", diu entre sanglots. I ell, que volia replicar alguna cosa, es domina per no tacar la memòria del difunt. Mentre respecta el dolor de la dona —ara silenciós— Trinidad es fixa en un retrat de Lalo penjat a la paret. "Així que podràs, te'n faràs un d'igual." La idea el fa somriure, però un sentiment confús de delicadesa l'obliga a tapar-se la cara amb el barret.

—A quina Creu el tenen? A la verda o a la roja? —pregunta la Lupe.

—A cap.

—Però on és?

—Qui sap!...

—Doncs l'hem de vetllar. Nosaltres som gent. Algú deu saber on és.

—No. No se sap. Ja veus com era de reservat i de difícil d'entendre, de vegades.

—Però és segur que s'ha mort?

—Segurissim. Mira...

Li allarga la cartilla militar de Lalo, i la presència d'un document oficial, encara que no necessàriament relacionat, li fa desaparèixer tots els dubtes.

Trinidad, tot arrugant el barret amb les mans, diu amb un aire impersonal:

—Jo deia que algú hauria de venir a viure aquí...

—Sí, és clar. Una pobra dona, tota sola... I, a més, la despesa de la casa...

—Quant puja?

—Quatre pesos diaris.

Ell abaixa els ulls i pensa durant una bona estona. Després es mira la Lupe i tracta d'endevinar la seva carn forta i bruna sota la poca roba.

—A mi em convindria —diu finalment.

—Però fixa't, el Lalo, tan complert, ara que ens anàvem a casar per les dues lleis...

—Més endavant, si ens avenim, ens podríem casar pel civil. Per l'església no, perquè la meva senyora encara viu. Ja saps que quan la vaig treure de casa se'n va anar a Querétaro, amb una germana seva.

—Sí, és clar.

Trinidad es va impacientant i, a mesura que la conversa s'allarga, suporta menys l'espera. Ja no pot més: s'acosta a la Lupe i, d'una bursada, li esquinça el vestit. Pugnen breument i ell l'ajeu a terra. Li dóna un cop fort a la cara, amb la mà closa, i ella cedeix.

L'endemà, de bon matí, Trinidad surt al carrer. Té una idea fixa: quatre pesos diaris no els donarà pas; tres i mig, o, millor encara, tres justos li semblen una quantitat raonable.

Arriba a l'obra abans que els primers obrers i constata que ningú no hi ha entrat durant la seva absència. Mira de reüll el fossat i, lentament, s'apodera d'ell la sensació de la pròpia importància. És llest i valent. Somriu només amb la meitat de la boca, perquè té el sentiment profund, ancestral, de dissimular les seves emocions.

Va arribant la gent, i un dels capatassos pregunta:

—Qui ha tocat aquesta rasa?

—Qui sap!

El capatàs no pregunta res més i les brigades es posen a treballar.

Al cap de poc temps el petit escenari ha sofert una transformació prou gran perquè, quan arribi l'arquitecte, no pugui sospitar res. En confegir aquest pensament, Trinidad té un record amb una espurna de tendresa per Lalo: "Aquí

descansarà bé, pobret." I com que els fonaments han estat beneïts, li fa l'efecte que no li faltarà res.

Normalment, així que arriben els homes a l'obra, Trinidad se'n va. Però els dies de paga, com avui, ha d'esperar l'arquitecte amb els diners, i les hores li semblen particularment llargues. Ara es distreu pensant en la Lupe, i repassa la intimitat compartida. Torna a somriure d'aquella manera lleu.

Heus ací que no ve l'arquitecte, i en lloc seu acut l'ajudant, amb una cartera negra sota el braç. S'asseu davant d'una taula i comença a ordenar els sobres que contenen els sous. Trinidad s'hi acosta sense presses, es descobreix i recorda que, com que ell ja ha acabat la seva feina, el paguen sempre abans que els altres. L'ajudant no coneix bé les coses, però no ho vol donar a entendre i aparenta un gran aplom. Separa una bossa de les altres i llegeix:

—Armida Morales?

Trinidad no afirma ni nega. El seu mutisme respectuós tant pot significar una cosa com l'altra, i ell espera sempre algun avantatge que no representi esforç. L'ajudant li dóna el sobre i ell estampa una signatura illegible a la llibreta que li allarguen.

Armida Morales és el guardià del material i en el sobre hi ha vint pesos més que correspondrien a Trinidad. Ell sap que l'error es descobrirà aviat i que li demanaran comptes. Però qui sap! Dirà que no sap res de res i es defensarà emparant-se en la seva ignorància. El que cal és despendre els diners de seguida, perquè quan se n'adonin ja no hi hagi res a fer. Que els hi descomptin en dues setmanes, si volen!...

Li ve la idea de comprar un regal per a la Lupe, i es dirigeix cap a una argenteria per davant de la qual passa sovint. L'amo de la botiga, des de darrera el taulell, discuteix amb un inspector d'hisenda i està visiblement excitat. Gairebé sense veure'l, despatxa a Trinidad, que tria un braçalet amb monedes penjades i paga amb un bitllet de cinquanta pesos. El botiguer li torna el canvi, tan d'esma que li dóna deu pesos de més. Trinidad ho veu però no s'immuta: agafa els diners i els posa al sobre amb un aire tot natural.

A fora, es congratula altra vegada del seu avisament. I pensa de sobte quelcom que li sembla degut: si les coses continuen anant-li de cara, portarà un ciri a la Verge d'Acatitlan.

Abans de seguir camí, amb les seves passes curtes i el seu posat humil, Trinidad referma el compromís traient-se el barret de palma i senyant-se devotament amb la bossa de la paga.

PERE CALDERS

(Del llibre **"Tots el contes - 1936-67"** —421 pàgines. Preu: 400 ptes.)

ALS SENYORS SACERDOTS

Mn. VICENT SORRIBES, Rector de Rocafort; Mn. FREDERIC MOSCARDÓ, Prevere, Trinitaris, 8, València, i Mn. LLUÍS ALCON, Oficial de l'Administració Mutual del Clergat, Palau Arquebisbal, València, tots tres Professors diplomats de Llengua Valenciana, s'ofereixen als seus companys en el ministeri pastoral, per tal d'ajudar-los a aprendre de llegir i escriure correctament el nostre idioma.

Amb tal finalitat, organitzen un Curset de Valencià, per correspondència, gratuïtament. També, i amb el bon desig d'adquirir un coneixement més profund de la llengua —molt útil i necessari per a la missió pastoral del Clergat valencià—, poden els inscrits fer els Cursos de Gramàtica de Lo Rat Penat i obtindre el Títol de Professor.

Poden dirigir-se als esmentats Professors.

Els textos a utilitzar seran: "Gramàtica Valenciana", de Carles Salvador, "El Valencià en 20 lliçons", de Montsià, i el "Curso de Lengua Valenciana", d'Enric Valor.